

Жванія Л. В.

Волинський національний університет імені Лесі українки

**БІБЛІЙНИЙ КОД ДРАМАТИЧНОЇ ПОЕМИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
«ВАВІЛОНСЬКИЙ ПОЛОН»**

Стаття є спробою прочитати драматичну поему Лесі Українки «Вавилонський полон», використовуючи концепцію «біблійного коду», що передбачає аналіз та інтерпретацію біблійних мотивів, алюзій і ремінісценцій, наявних у тексті драми, з метою розкриття нових смислів, які здатен продукувати подібний діалог із Книгою Книг.

Зазначається, що сакральний текст Біблії слугував для письменниці сенсотворчим стержнем, основою для творення нових глибинних смислів. Підкреслено, що зміст Біблії розкриває ряд універсальних характеристик людського буття, однією з найважливіших серед яких є свобода. Наголошується, що саме ідея свободи постає провідною у драматичній поемі Лесі Українки «Вавилонський полон». Обґрунтовується припущення, що текст драми побудований на ремінісценціях з 137- псалма. Про це свідчить як її структура (текст драми відтворює структурні елементи псалма), так і наявність численних образів і мотивів спільних для обох творів. Переосмислюючи біблійну версію тексту, Леся Українка робить центральним персонажем драматичної поеми співця-пророка, який не лише побивається над долею Ізраїлю та його зруйнованої святині, але й дає настанови народу на майбутнє, закликає до духовного оновлення й національного відродження. Вважаємо, що проголошені ним слова «Живий Господь», «Живий Ізраель», що пов'язують реальність Божого буття з фактом існування Ізраїльського народу та з його потенційною можливістю здобути свободу, суголосні ідеям К. Ясперса. Німецький філософ, як і Леся Українка, особливого значення надає філософській категорії свободи, вбачаючи у ній не просто основу людського буття, а й ототожнюючи з екзистенцією як такою. Про наявність зв'язку екзистенціальної філософії К. Ясперса й творчості Лесі Українки свідчать також зацікавленість зазначених авторів у вивченні Біблії та розуміння ними її надзвичайного значення. Зазначається, що переосмислюючи біблійні мотиви у руслі екзистенціальної філософії, авторка намагається знайти відповіді на «вічне» питання про сутність свободи та способи її досягнення.

Ключові слова: драматична поема, Леся Українка, Біблія, свобода, Вавилонський полон.

Постановка проблеми. Біблія для Лесі Українки була не просто джерелом сюжетів, мотивів та образів, не просто книгою, яка захоплювала своєю «грандіозною поезією». Як можна висувати, перечитуючи її твори, сакральний текст слугував для письменниці сенсотворчим стержнем, своєрідною матрицею, яка існує в колективній свідомості, та слугує основою для творення нових глибинних сенсів. З певністю можемо стверджувати, що зміст Біблії розкриває ряд універсальних характеристик людського буття, однією з найважливіших серед яких є свобода. Саме ідея свободи постає провідною у драматичній поемі Лесі Українки «Вавилонський полон», дія якої відбувається у сакральному часопросторі старозавітної історії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Драматична поема «Вавилонський полон» стала об'єктом студій низки сучасних дослідників (І. Бетко, Л. Голомб, І. Набитович, В. Мержвин-

ський, Л. Масенко, С. Кочерга), які, продовжуючи традицію започатковану М. Євшаном,¹ вдаються до метафоричної інтерпретації твору, вбачаючи в історії поневолення євреїв символ вітчизняної національної трагедії. Зокрема Л. Масенко зазначає з цього приводу: «У Вавилонському полоні» Леся Українка звертається до теми національної неволі, яка стане провідною у її драматичних творах» [5, с. 18].

Більш докладно розвиває свою думку І. Набитович: «Тема національної неволі у творчій спадщині Лесі Українки – одна із центральних. Вона є глибоко й цілісно осмисленою й вистражданою художньою структурою, що проявляється на різ-

¹ М. Євшан у статті «Леся Українка» наголошував: «Те все мусить вчитати і до себе віднести сучасний українець – з творів Лесі Українки. Бо для кого ж писані такі твори, як “Вавилонський полон” або “На руїнах”, про кого пише вона, зображуючи протрацію, духовну розтіч та рабство гебреїв “над вавилонськими ріками?”» [3, с. 53].

них рівнях її художніх текстів. Ця структурна єдність є мистецькою, філософсько-світоглядною, ідейно-естетичною метатекстовою парадигмою, закоріненою в модерністичні проєкції вираження національного, гендерного, етносихологічного та ментального й стає прозорою алюзією поневолення України Російською імперією. Тема національного уярмлення в Лесі Українки набуває найповнішого втілення в концептах «єгипетського» та «вавилонського» полону. Найповніше ця тема розкривається у драматичному діалозі «В дому роботи, в країні неволі» та своєрідному диптисі про вавилонський полон – драматичних поемах «Вавилонський полон» («У полоні») та «На руїнах» [4, с. 33].

Дійсно, важко не погодитись із дослідниками, адже опозиція свободи – неволі червоною ниткою проходить через увесь корпус творів письменниці. Не відкидаючи слушності тверджень зазначених дослідників, спробуємо підійти до означеної проблеми в іншому контексті: застосувати біблійний код, як ключ до декодування низки сенсів, що не лежать на поверхні; ключ за допомогою якого відкриваються нові способи тлумачення тексту драми.

Беручи до уваги те, що сюжет, час і місце дії драматичної поеми безпосередньо пов'язані з подіями старозавітної історії, вважаємо що потенційні можливості інтерпретації, заснованої на дослідженні особливостей взаємодії тексту драми з Біблією, залишилися до кінця не вичерпаними. Отже, мета цієї розвідки – через співвіднесеність з біблійним текстом досягнути глибинну суть тих смислових пластів твору, які розкриваються внаслідок авторського переосмислення Біблійних образів і мотивів.

Виклад основного матеріалу. «Вавилонський полон» було написано у 1903 році. Композиція твору проста – це одноактна драматична поема. Дія драми відбувається в період Вавилонського полону іудеїв. Ось як розповідає Біблія про цей етап сакральної історії обраного народу: «...прийшов Навуходоносор, цар вавилонський, він та все військо його, на Єрусалим, і розтаборився проти нього, і побудували проти нього вала навколо.... І він спалив дім Господній та дім царевий, і всі доми в Єрусалимі, ... настав сильний голод у місті, і не було хліба для народу Краю» (2 Царів 25:1, 3, 9). Знищивши столицю Іудеї, вавилонський цар забрав євреїв у полон.

Широка ремарка, якою починається драматична поема, уводить читача у біблійний часопростір та змальовує трагічні подробиці життя

єврейського народу у неволі. Початок твору перегукується з початком 137-го псалма «Над річками Вавилонськими, там ми сиділи та й плакали, коли згадували про Сіона! На вербах у ньому повісили ми свої арфи» (Псалми 137:1-2). Порівняймо у Лесі Українки: «...посідали мовчки під вербами, над водою. Трохи осторонь, теж під вербами, стоять два гурти: левіти й пророки. Над пророками, на вербах, висять арфи, гойдаються і часом бреньять від поривів вечірнього вітру» [8, с. 145].

Наступним відсиланням до біблійного тексту постають слова Божевільної: «Щасливе лоно те, що не родило, / Щасливі груди, що не годували...» [8, с. 147]. Це смислова інверсія на слова з Євангелія від Луки: «Блаженна утроба, що носила Тебе, і груди, що Ти ссав їх!» (Лк. 11:27). Ще одна смислова інверсія на біблійний текст відчитується у продовженні полілогу, де йдеться про жадливий спосіб вбивства дитини Божевільної вавилонським вояком:

...Гей, не втішайся, жінко вавилонська!

Гей, не радій, синів гадючих мати!..

Дівчина (шепоче до товаришки, показуючи на божевільну).

Се з того часу, як в Єрусалимі

її дитину вбито...

А я ж те бачила на власні очі,

як хлопчика вхопив вояк за ноги

і вдарив об... [8, с. 147].

У цих рядках переосмислюються заключні слова 137 го псалма: «Вавилонська дочко, що маєш і ти ограбована бути, блажен, хто заплатить тобі за твій чин, що ти нам заподіяла! Блажен, хто ухопить та порозбиває об скелю і твої немовлята!...» (Псалми 137:8-9). У псалмі міститься заклик до майбутньої нещадної помсти Вавілонянам, які подібним чином вбивали немовлят в Єрусалимі. Звертання «жінко вавилонська» у Лесі Українки перегукується із звертанням «вавилонська дочко» у псалмі, що разом із численними біблійними образами й мотивами у творі (які розглянемо згодом), слугує підтвердженням думки, що текст драми побудований на ремінісценціях з 137-го псалма. Драма Лесі Українки чудово передає той сумно-покаянний настрій, яким жили євреї в полоні, їхню тугу за батьківщиною та мрію про свободу й національне відродження.

У зазначеному псалмі йдеться лише про наслідки вавилонського полону, а на його причини вказував народу пророк Єремія: «...було слово Господнє до мене. І говорив я до вас, говорячи

пильно, та не слухали ви. І посилав Господь до вас усіх Своїх рабів пророків, рано та пізно, та не слухали ви, і не нахилили свого уха, щоб послухати. А вони говорили: Верніться кожен зо своєї злої дороги та зо зла ваших учинків, і сидіть на тій землі, яку Господь дав вам та вашим батькам відвіку й аж навіки. І не ходіть за іншими богами, щоб служити їм та щоб вклонятися їм, і не гнівіть Мене роботою ваших рук, і Я не вчиню вам лихого. Та ви не прислухалися до Мене, говорить Господь, щоб не гнівити Мене чином рук своїх, на зло собі. Тому так промовляє Господь Саваот: За те, що ви не слухалися слів Моїх, ось Я пошлю й позбираю всі північні роди, говорить Господь, пошлю до Навуходносора, царя вавилонського, Мого раба, і наведу їх на Край цей, і на мешканців його та на всіх цих народів навколо, і вчиню їх закляттям, і оберну їх на страхіття, і на посміховище, і на вічні руїни. І Я вигублю в них голос радісний та голос веселий, голос молодого та голос молоді, гуркіт жорен та світло світильника... І стане цей край руїною, спустошенням, а ці народи будуть служити вавилонському цареві сімдесят літ!» (Єремія 25:3-11).

Лаконічну версію цих слів пророка, що пояснюють причини полону Леся Українка вкладає в уста левітів, на яких, як сказано у Старому Заповіті, Богом було покладено особливу місію священства:

За гріх батьків нам взяв Господь святиню,
за нечесть прадідів забрав свій храм!
І ми тепер, як діти марнотравця,
покутуєм безвинно батьків довг! [8, с. 147].

Згідно Біблії ухилення обраного народу від істинної релігії та моральності викликало Божий гнів. Господь хотів настановити свій народ, оскільки він зовсім очерствів. Мало відбутися духовне та національне оновлення. «Бо Я знаю ті думки, які думаю про вас, говорить Господь, думки спокою, а не на зло, щоб дати вам будучність та надію» (Єремія 29:11).

Полон став покаранням, але й шляхом до виправлення та порятунку. Голос пророків лунає і тут, їхньою місією стає виховання обраного народу, їхня мета – пояснити, що лише шляхом очисних страждань можна звільнити його від морального псування.

Один з найбільших пророків епохи полону – Єзекіїль спрямував свій візонерський дар на уявлення про те, як майбутній Ізраїль, очищений і просвітлений, повстане для дійсного життя,

утвердиться і знову буде розвиватися. У той час, як храм і священне місто лежали в руїнах, він вже намалював з найбільшою жвавістю та подробицями картину їх відновлення (Єз.40–48). Його пророчий голос повсякчас лунав до представників Ізраїльського народу з словами потіхи, в яких він змальовував світлі картини великого майбутнього.

Діяльність пророків приносила свої добрі плоди, оскільки Єрусалим залишався об'єктом глибокої любові бранців, що згадували про нього з сумом на вавилонських річках (Псалом 137).

Подібна місія і в співця-пророка Елеазара, який постає центральним персонажем драми. Як зазначає Л. Голомб, «Серцевина драми, – три пісні Елеазара, – це сповідь митця співвітчизникам, тому в ній зазвучали і струни замовклої в неволі арфи» [2, с. 49]. Як слушно зазначає Л. Масенко, «З його образом пов'язано ключовий у творчості Лесі Українки мотив особливої місії митця в житті народу, що втратив національну свободу» [5, с. 19]. Бранці розуміють особливу вагу пророчого слова, яке має слугувати посередником між Богом і Його народом, тому закидають співцеві докори у зраді свого високого покликання, у тому, що насмілювався продавати найсвятіше: «...слово / в устах пророчих мусить тільки Богу / служити – більш нікому» [8, с. 152], адже «співанки сіонські» – то вираз молитви, духовні пісні й виголошувати їх для ворога на чужині було святотатством. У згаданому 137-му псалмі так сказано про це: «...співу бо пісні від нас там жадали були поневолювачі наші, а веселощів наші мучителі: Заспівайте – но нам із Сіонських пісень! Як же зможемо ми заспівати Господню пісню в землі чужинця?» (Псалми 137:3-4)

На річках чужої Вавилонії сумно сиділи бранці юдейські і гірко плакали, повісивши свої арфи на прибережних вербах, згадуючи сіонські пісні. Ці святі пісні, які колись тишили їх слух у втраченій вітчизні, тепер отримують в їхніх очах особливо високу ціну і, разом із пророцтвами, стають найкращим засобом віти та підбадьорення. Вони не могли і не хотіли співати їх на вимогу своїх поневолювачів і для їхнього задоволення і пустої цікавості:

Я не співав їм співанок сіонських.
Ти правду говорив: я тим повісив
сю арфу на вербі, що до нещирих
пісень вона не може пригравати,
а співанок сіонських не співає
ніхто без арфи. Я пісень кохання
ніколи не співав між ворогами.
Сіонська пісня – всіх пісень окраса –

була як молода в Єрусалимі,
немов дружина у святому місті,
а тут вона б наложницею стала, –
хто ж візьме бранку за дружину шлюбну?
[8, с. 154].

При цьому зі скорботної душі натхненних співаків, виливалися й власні їхні молитви до Бога про допомогу і визволення.

Пісні, що виконує Елезар, містять численні алюзії, що відсилають до тексту 137-го псалма. Серед них мотив втрати «правиці»:

Була моя правиця дужа,
хто подолати міг її?
Чи я ж тоді казав до себе:
«Щасливий я, правиця є!»
Чи то ж я їй коли промовив:
«Правице, знай, що ти моя!»
Та ворог злий поранив руку,
мені правицю відрубав! [8, с. 159-160].

У псалмі 137-му цей мотив звучить так: «Якщо я забуду за тебе, о Єрусалиме, хай забуде за мене правиця моя!» (Псалми 137: 5).

Наступною алюзією на текст згаданого псалма постає мотив наруги над язиком, що символізує втрату голосу, мови, неможливість висловити сакральні слова, покликані не лише висловити розпач з приводу національної катастрофи, але й підтримати, дати надію. Вимушене мовчання постає найгіршою карою:

...тільки язик мій, язик –
здався ворогам на поталу!
Хтів я промовити слово,
хтів я хоч голос подати, –
кров'ю уста обізвались,
і заридали – мовчанням!.. [8, с.161].

У 137 -му псалмі про це сказано наступним чином: «Нехай мій язик до мого піднебіння прилипне, якщо я не буду тебе пам'ятати, якщо не поставлю я Єрусалима над радість найвищу свою!..» (Псалми 137: 5-6).

Закінчується псалом нагадуванням про руйнування Єрусалиму: «Пам'ятай же, о Господи, едомським синам про день Єрусалиму, як кричали вони: Руйнуйте, руйнуйте аж до підвалин його! а!» (Псалми 137:7). Тут звучить скорбота про втрачений Єрусалим і смертельна ненависть до ворога.

Як і в 137-му псалмі, в своєму заключному монолозі пророк Елезар побивається над долею зруйнованої святині Ізраїлю:

Ох, я додолу впав, як і святиня,
всі полягли ми, як Єрусалим.
І як тепер відбудувати тяжко
святиню нашу, так нам тяжко встати
із пороку невірницької ганьби [8, с.161-162].

Проте, він не лише сумує за минулим, але й дає настанови народу на майбутнє:

Нам два шляхи: смерть або ганьба, поки
не знайдем шляху на Єрусалим.
Шукаймо ж, браття, до святині шляху
так, як газель води шука в пустині...[8, с.162].

В. Мерзвинський слушно наголошує, що «останній монолог співця підсумовує все попереднє дійство, об'єднує воедино два гурти, іудеїв та самарян, і є доволі насиченим оптимістичними нотами. Саме в цьому монолозі концентрується головна думка» [6, с.108]. Як зауважує І. Набитович, він «є підсумком тих мікроісторій рабського існування в неволі, які представлені у експозиції драматичної поеми та в розповіді співця про те, що він побачив у Вавилоні». [4, с. 45]. Л. Масенко вважає, що «У фінальному монолозі Елезара сходяться всі смислові лінії твору, тут сконденсовано основний ідейний зміст драми. Лейтмотивом монологу є слова: «Терпіть кайдани – то несвітський сором, / забудь їх, не розбивши, – гірший стыд» [5, с. 21].

На нашу думку, квінтесенцію промови співця-пророка стають слова: «Живий Господь! жива душа моя! / Живий Ізраель, хоч і в Вавилоні!». [8, с. 162]. Л. Мірошниченко зазначає з цього приводу, що «..у первісному рукописі поеми «Вавілонський полон» образ-думка (синтез усієї системи твору) «Жив Бог Ізраеля» як символ невмирущої душі поневоленого народу з'являється вже в одній з початкових сцен... Зрештою, лейтмотивний вислів з'являється у тексті востаннє, і тут, наприкінці твору, він залишається багатозначним пристрасним символом, сприйняття якого максимально підготовлено усім попереднім текстом поеми» [7, с. 73- 74].

Слід зауважити, що проголошені пророком Елезаром слова «Живий Господь», «Живий Ізраель», що пов'язують реальність Божого буття з фактом існування Ізраїльського народу та з його потенційною можливістю здобути свободу

суголосні ідеям К. Ясперса. На думку якого, для того, щоб подолати духовну кризу і здобути свободу, необхідно відновити цінність традиції, бо саме через традицію відкривається трансценденція, тотожна для К. Ясперса Богу. Твердження філософа «Бог є» та його визначення божественної сутності: «Трансценденція над усім світом чи до всього світу називається Богом» [10] відкривають двері до іншого, не фізичного, а духовного світу. «Бог-«трансценденція» постає гарантом свободи. Через межову ситуацію, екзистенцію та свободу людина, за К. Ясперсом, може "пробитися" до світу трансцендентного [11]. Саме такою «межовою ситуацією» боротьби, страждання, хвороби, втрати, смерті став для Ізраїльського народу вавилонський полон.

Про наявність зв'язку екзистенційної філософії К. Ясперса й творчості Лесі Українки свідчать також зацікавленість зазначених авторів у вивченні Біблії та розуміння ними надзвичайного значення цієї книги, про що німецький філософ говорив наступне: «Історичні витоки західної філософії беруть початок не лише у грецькому, а й у біблійному мисленні. Той, хто нездатний вірити в одкровення як таке, може все-таки звернутися до Біблії як джерела і перейнятися її істиною, залишаючи осторонь одкровення. Справді, до сьогодні вивчення Біблії було однією з основ чи не всієї західної філософії. Цей неповторний твір не належить якомусь одному віросповіданню чи одній релігії; він належить усім» [10].

Висновки

Отже, можемо висувати, що Біблійний текст слугував для Лесі Українки сенсотворчим стерж-

нем, основою для творення нових глибинних сенсів. Зміст Біблії розкриває ряд універсальних характеристик людського буття, однією з найважливіших серед яких є свобода. Саме ідея свободи постає провідною у драматичній поемі Лесі Українки «Вавилонський полон». Текст драми побудований на ремінісценціях з 137-го псалма. Про це свідчить як його структура (текст драми відтворює структурні елементи псалма), так і наявність численних образів і мотивів спільних для обох творів. Переосмислюючи біблійну версію тексту, Леся Українка робить центральним персонажем драматичної поеми співця-пророка, який не лише побивається над долею Ізраїлю та його зруйнованої святині, але й дає настанови народу на майбутнє, закликає до духовного оновлення й національного відродження. Вважаємо, що проголошені ним слова «Живий Господь», «Живий Ізраель», що пов'язують реальність Божого буття з фактом існування Ізраїльського народу та з його потенційною можливістю здобути свободу, суголосні ідеям К. Ясперса. Німецький мислитель, як і Леся Українка, особливого значення надає філософській категорії свободи, вбачаючи у ній не просто основу людського буття, а й ототожнюючи з екзистенцією як такою. Про наявність зв'язку екзистенційної філософії К. Ясперса й творчості Лесі Українки свідчать також зацікавленість зазначених авторів у вивченні Біблії та розуміння ними її надзвичайного значення. Таким чином, переосмислюючи біблійні мотиви у руслі екзистенційної філософії, Леся Українка намагається знайти відповіді на «вічне» питання про сутність свободи та способи її досягнення.

Список літератури:

1. Бетко І. Біблійні сюжети і мотиви в українській поезії кінця XIX – початку XX століття. Zielona gora; Kijow, 1999. 160 с.
2. Голомб Л. Символіка Старого заповіту в творчій самосвідомості Лесі Українки як митця. *Леся Українка і національна ідея* : Зб. наук. праць, К., 1997. С. 44–54.
3. Євшан М. Леся Українка. *Літературно-науковий вісник*. 1913. Т. 64, кн. 10. С. 53.
4. Набитович І. Українські проєкції мотивів Єгипетської та Вавилонської неволі у драмах Лесі Українки. *Roczniki humanistyczne*. Tom LXVI, zeszyt 7. 2018. DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rh.2018.66.7-3>
5. Масенко Л. У вавилонському полоні: Теми національної та соціальної неволі у драматургії Лесі Українки. *Українська мова та література*. 2000. Ч. 26–27. С. 2–55.
6. Мерзвинський В. В. До питання про художність біблійних власних назв у драматургії Лесі Українки. *Культура народів Причорномор'я*. 2004. № 56, Т. 2. С. 106–111.
7. Мірошниченко Л. Над рукописами Лесі Українки: Нариси з психології творчості та текстології. Київ, 2001. 263 с.
8. Українка Леся. Повне академічне зібрання творів у 14 томах. Т. 1. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2021. с. 512.
9. Українка Леся. Повне академічне зібрання творів у 14 томах. Т. 11. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2021. 600 с.
10. Ясперс К. Философская вера. URL: https://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/jaspers/01.php
11. Ясперс К. Философия. Книга вторая. *Просветление экзистенции*. URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=954405&pg=1>

**Zhvania L. V. THE BIBLICAL CODE OF LESYA UKRAINKA'S DRAMATIC POEM
"THE BABYLONIAN CAPTIVITY"**

The article is an attempt to read Lesya Ukrainka's dramatic poem "The Babylonian Captivity" using the concept of "biblical code", which involves the analysis and interpretation of biblical motifs, allusions and reminiscences present in the text of the drama, with the aim of revealing new meanings that can produce such a dialogue with the Book of Books .

It is noted that the sacred text of the Bible served for the writer as a sense-creating rod, a basis for the creation of new deep meanings. It is emphasized that the content of the Bible reveals a number of universal characteristics of human existence, one of the most important of which is freedom. It is emphasized that the idea of freedom is the leading one in Lesya Ukrainka's dramatic poem "The Babylonian Captivity". The assumption that the text of the drama is based on reminiscences from Psalm 137 is substantiated. This is evidenced both by its structure (the text of the drama reproduces the structural elements of the psalm), and by the presence of numerous images and motifs common to both works. Reinterpreting the biblical version of the text, Lesya Ukrainka makes the central character of the dramatic poem a singer-prophet who not only mourns over the fate of Israel and its destroyed sanctuary, but also gives instructions to the people for the future, calls for spiritual renewal and national revival. We believe that the words "Living God" and "Living Israel" proclaimed by him, which connect the reality of God's existence with the fact of the existence of the Israeli nation and its potential opportunity to gain freedom, are consistent with the ideas of K. Jaspers. The German philosopher, like Lesya Ukrainka, attaches special importance to the philosophical category of freedom, seeing in it not just the basis of human existence, but also identifying it with existence as such. The existence of a connection between the existential philosophy of K. Jaspers and the work of Lesya Ukrainka is also evidenced by the interest of the mentioned authors in studying the Bible and their understanding of its extraordinary significance. It is noted that by rethinking biblical motifs in the direction of existential philosophy, the author tries to find answers to the "eternal" question about the essence of freedom and ways to achieve it.

Key words: *dramatic poem, Lesya Ukrainka, Bible, freedom, Babylonian captivity.*